

Рис. 4. Динаміка кількості учнів 1 класу 2014/2015–2022/2023 н. р., з урахуванням прогнозованих показників, осіб

Побудовано ДНУ «Інститут освітньої аналітики» за даними Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Таблиця 1

Прогнозована кількість учнів НУШ

	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас
2019/2020 н. р.	426 274	450 926			
2020/2021 н. р.	427 051	422 523	447 950		
2021/2022 н. р.	400 483	423 293	419 734	445 620	
2022/2023 н. р.	385 551	396 959	420 499	417 552	443 971

Складено ДНУ «Інститут освітньої аналітики» за даними Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Моніторинг результативності впровадження нових підходів до навчання у початковій школі (Нова українська школа)

Одночасно зі стартом Нової української школи Міністерство освіти і науки ініціювало проведення комплексного спостереження за впровадженням освітніх інновацій, яке дозволило отримати інформацію щодо відповідності умов, створених у закладах загальної середньої освіти, концептуальним засадам Нової української школи, а також щодо готовності закладів освіти та вчителів перших класів до навчання і викладання за новим Державним стандартом початкової освіти. Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів проведено на підставі листа Міністерства освіти і науки України №1/11-7795 від 24.07.2018.

Моніторинг здійснювався для отримання оперативної інформації за векторами:

- готовність учителів перших класів до організації освітнього процесу за новим Державним стандартом початкової освіти;
- використання учителями сучасних технологій, методів і прийомів під час організації освітнього процесу;
- застосування форм педагогічного оцінювання;
- організація навчання вчителів для роботи за новим Державним стандартом;
- ставлення педагогів перших класів до змісту Нової української школи.

Анкетування проводилось у період з 22.08 до 15.10.2018 року ДНУ «Інститут освітньої аналітики». В опитуванні взяли участь 624 вчителі перших класів закладів загальної середньої освіти, гімназій, колегіумів, ліцеїв, навчально-виховних комплексів, спеціалізованих і спеціальних шкіл. За результатами анкетування зібрано статистичні дані, узагальнення яких дозволило отримати аналітичну інформацію за окремими напрямками організації освітньої діяльності в перших класах Нової української школи.

Підготовка вчителів до викладання в Новій українській школі

Упродовж 2017–2018 рр. Міністерство освіти і науки України організувало підготовку вчителів початкової школи до викладання за новим Державним стандартом початкової школи.

Для викладання у «Новій українській школі» учителі перших класів пройшли навчання за різними формами, а саме: 98,2 % учителів першого класу – респондентів дослідження – дистанційну підготовку з отриманням сертифікату на платформі EdEra, 89,1 % учителів пройшли очну підготовку на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (рис. 5–6).

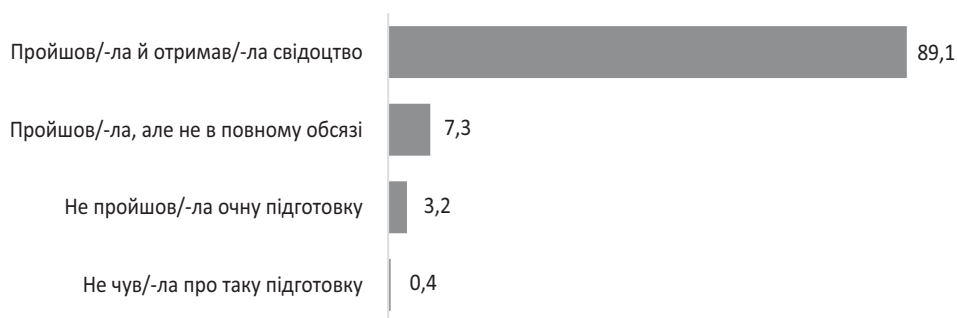
Під час підготовки до нового навчального року особливу увагу було приділено роботі вчителів з дітьми з особливими освітніми потребами. Більшість учителів перших класів проходили відповідні навчальні модулі на навчальній платформі EdEra. Більш ніж три чверті опитаних (76,7 %) проходили окремий курс «Робота вчителя початкових класів із дітьми з особливими освітніми потребами», а понад 90 % – модуль 6 «Інклюзивна освіта» (рис. 7).

Дані опитування показують, що значна кількість учителів готова до викладання за новими методиками. Так, більше половини респондентів (50,7 %) зазначили, що вони «більше готові до інтегрованого викладання», «повністю готові» – третина (34,9 %). За методиками

Рис. 5. Розподіл респондентів за проходженням дистанційної підготовки на платформі EdEra, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Рис. 6. Розподіл респондентів за проходженням очної підготовки для вчителів НУШ на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Рис. 7. Розподіл респондентів за проходженням навчальних модулів щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

компетентнісного підходу повністю готові викладати 40,4 % респондентів, 48,0 % учителів оцінили рівень своєї підготовки до впровадження НУШ на «чотири» за п'ятибальною шкалою оцінювання. До діалогічного спілкування і проведення групової роботи з учнями повністю готова більшість опитуваних (60,2 % і 68,5 % відповідно) (рис. 8).

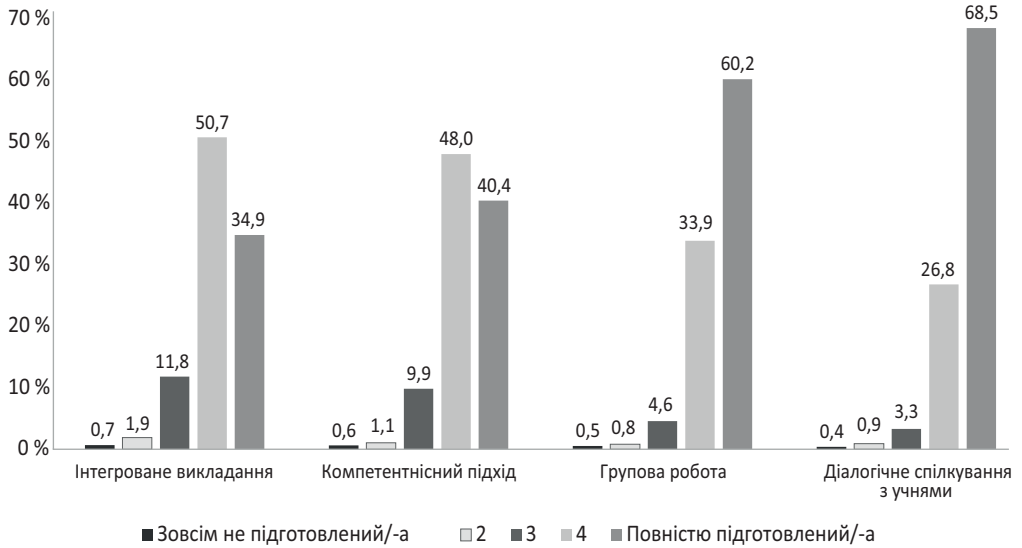

Рис. 8. Розподіл респондентів за оцінкою їхньої готовності викладати за новими методиками, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Відповідно до положення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування повної загальної середньої освіти «Нова українська школа» щодо академічної свободи, вчитель може розробляти власні навчальні програми. Готовність до цього засвідчує фаховий рівень педагога і його відповідальність за прийняті рішення. Більше половини респондентів (55,2 %) готові до розроблення власних навчальних програм, натомість не готові 38,9 % (рис. 9).

Загалом більшість учителів володіють запропонованими на тренінгах прийомами й методиками формування критичного мислення в учнів початкових класів. Понад 90 % вчителів володіють таким методом розвитку критичного мислення як «мозковий штурм» та «асоційований куц» (рис. 10).

Рис. 9. Розподіл респондентів за оцінкою їхньої готовності розробляти власні освітні/модельні навчальні програми, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Рис. 10. Розподіл учителів за володінням методами розвитку критичного мислення учнів, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Майже всі опитані (96,7 %) користуються матеріалами вебсайту «Нова українська школа», створеного МОН. Вебсайт висвітлює перебіг впровадження реформи, оприлюднює розроблені науковцями й самими вчителями дидактичні й методичні матеріали відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти Нової української школи (рис. 11). Майже три чверті (73,4 %) респондентів оцінюють матеріали сайту як «дуже корисні» (рис. 12).

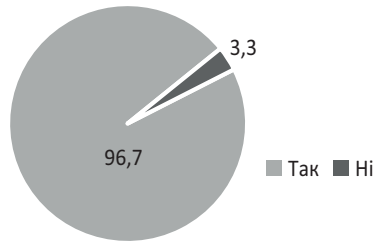

Рис. 11. Розподіл респондентів за користуванням матеріалами сайту Нової української школи, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

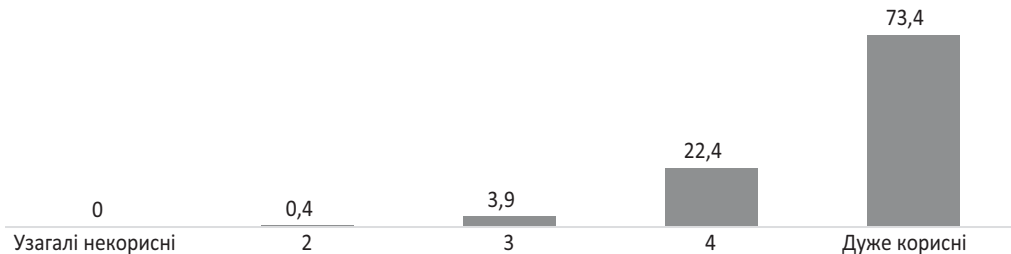

Рис. 12. Розподіл респондентів за оцінкою користі матеріалів сайту Нової української школи, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Педагогіка партнерства

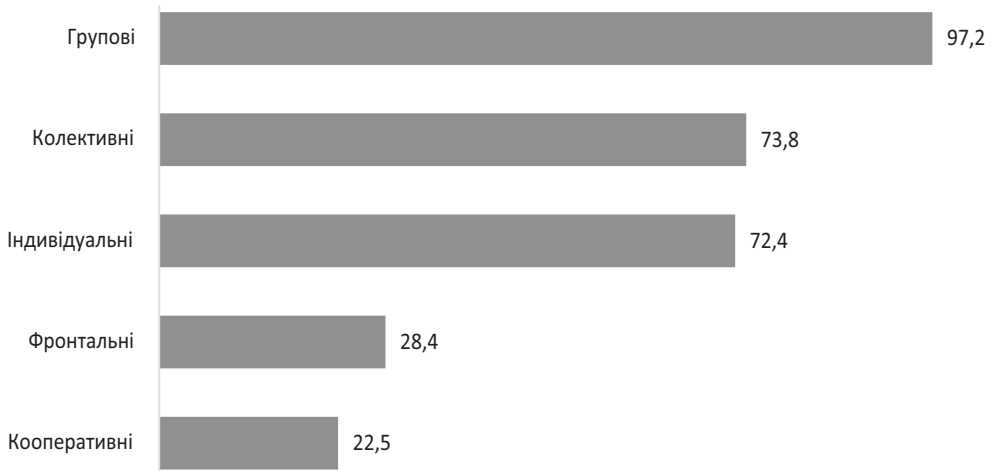
90,9 % опитаних готові до впровадження педагогіки партнерства як одного із напрямів реформування загальної середньої освіти й обирають демократичний стиль взаємодії з першокласниками як найбільш ефективний.

Під час освітнього процесу вчителі перших класів, організуючи освітню діяльність учнів, у більшості (97,2 %) визначили для себе як пріоритет застосування групової, колективної (73,8 %) й індивідуальної (72,4 %) форм діяльності. Це цілком відповідає Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нової української школи», яка покликана формувати в учнів комунікативну й інші види компетентностей (рис. 13).

Ранкові зустрічі, як нововведення в «Новій українській школі», за оцінкою більшості респондентів, сприяють формуванню позитивного емоційного фону в класі та допомагають налагодити комунікацію між учнями (95,5 % і 89,6 % відповідно) (рис. 14).

Більше половини (51,3 %) учителів усвідомлюють важливість співпраці з батьками своїх вихованців і тому готові залучати батьків до процесу прийняття рішень щодо навчання і розвитку їхніх дітей (51,3 %), до процесу організації соціального життя в класі (47,4 %) (рис. 15).

Більшість учителів (від 88,9 % до 95,5 %) констатують наявність у класах восьми освітніх осередків, необхідних для реалізації нових під-

Рис. 13. Розподіл респондентів за формами організації освітньої діяльності учнів, що планують застосовувати в 1 класі найчастіше, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

ходів до навчання першокласників за новим Державним стандартом початкової освіти (рис. 16).

Рис. 14. Розподіл респондентів за роллю ранкових зустрічей в навчальному дні, %
 Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Рис. 15. Розподіл респондентів за формами залучення батьків до організації освітнього процесу, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Рис. 16. Розподіл респондентів за відповідністю освітнього середовища, створеного в класі, вимогам нового Державного стандарту, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Більшість педагогів (91,9 %) «повністю готові» застосовувати пояснювально-ілюстративні методи. Натомість, більше 80 % володіють методикою репродуктивного навчання. Концепція Нової української школи передбачає застосування проблемно-ігрових, дослідно-творчих та пошукових методик (рис. 17).

Більшість учителів ставляться позитивно до реформи НУШ: половина учителів 1 класів схвалює частково, а кожен третій респондент – повністю схвалює уведення нового Державного стандарту початкової освіти (рис. 18).

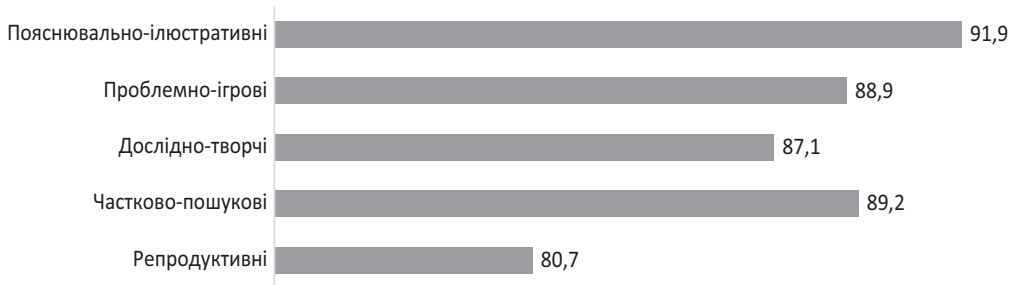

Рис. 17. Розподіл учителів за володінням методами навчання та готовністю їх використовувати, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

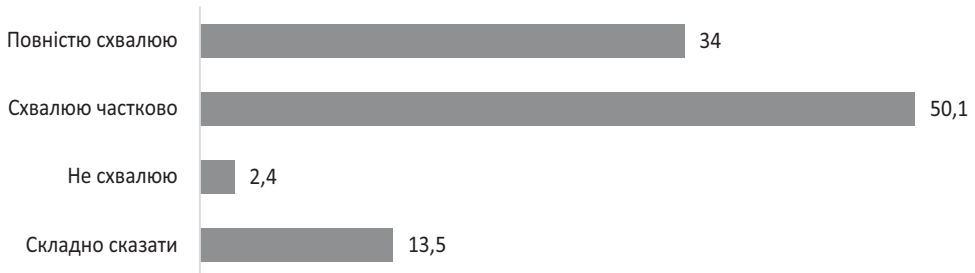

Рис. 18. Ставлення вчителів до введення нового Державного стандарту початкової освіти, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Готовність учителів перших класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

У закладах загальної середньої освіти для забезпечення рівного доступу до якісної освіти створюються умови для навчання всіх учнів.

Для створення інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами, за даними відповідей вчителів пер-

ших класів, більше половини (58,1 %) класів на початок 2018/2019 н. р. пристосовані до навчання дітей з особливими освітніми потребами (рис. 19).

У 90 % шкіл, які потрапили до вибірки дослідження, є шкільні психологи. У більш ніж половині досліджуваних шкіл є логопед (56,8 %), асистент учителя (56,0 %), спеціальний педагог (53,1 %) (рис. 20).

Результати дослідження продемонстрували успішний старт реформи Нової української школи передусім завдяки організованій МОН ретельній підготовці вчителів перших класів до викладання за новим Державним стандартом початкової освіти.

З метою відстеження якісних змін у системі початкової освіти, як результату впровадження нового Державного стандарту, планується проведення наступних етапів дослідження. Зокрема у вересні 2019/2020 н. р., відповідно до Оперативного плану МОН, буде організоване анкетування вчителів початкової школи.

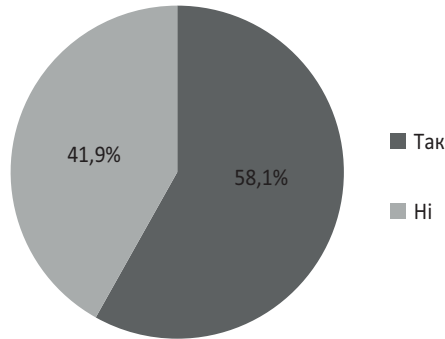

Рис. 19. Розподіл респондентів щодо пристосування класу до навчання дітей з особливими освітніми потребами, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Рис. 20. Розподіл респондентів за наявністю у школі педагогічних працівників для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, %

Побудовано за даними «Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018/2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів», ДНУ «Інститут освітньої аналітики».